

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนา
งานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน

จัดทำโดย นางสาวคิวิพร ยศตรา
ตำแหน่ง นักวิชาการสุขาภิบาลชำนาญการ
สังกัด ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตปทุมวัน

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๑
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

๑. ชื่อเรื่อง การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน

๒. หลักการและเหตุผล

เขตปทุมวันถือเป็นเขตที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร เป็นที่ตั้งของศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า โรงแรมขนาดใหญ่ สถานทูต โรงพยาบาล สถาบันการศึกษาชั้นนำ อาคารสำนักงานขนาดใหญ่ และสถานที่ราชการหลายแห่ง ส่งผลให้ในแต่ละวันมีผู้คนสัญจรเข้าออกในพื้นที่เขตปทุมวันเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้แทบจะทุกพื้นที่เป็นแหล่งการค้า และเนื่องจากรูปแบบการใช้ชีวิตที่เร่งรีบของคนเมือง ทำให้เกิดพฤติกรรมความต้องการบริโภคอาหารที่สะดวก รวดเร็ว หาซื้อได้ง่าย แผงลอยจำหน่ายอาหารริมบาทวิถีจึงเป็นทางเลือกที่เป็นที่ต้องการของคนเมืองในปัจจุบัน

เขตปทุมวันมีแผงลอยจำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในจุดผ่อนผัน จำนวน ๑๘ จุด ๓๐๙ ราย และนอกจุดผ่อนผัน จำนวน ๕๐ จุด ประมาณ ๑,๐๐๐ ราย การดำเนินงานพัฒนาการสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน ในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาหลายด้าน เช่น การขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล และฝ่ายเทศกิจ เนื่องจากขาดการประสานความเข้าใจในเรื่องการมีเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ทิศทางการดำเนินงานไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงขาดความเข้มแข็งในการดำเนินการ ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในจุดผ่อนผันและนอกจุดผ่อนผัน ได้รับโอกาสในการส่งเสริมพัฒนาการสุขาภิบาลอาหารไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ผู้ค้าบางส่วนขาดแรงจูงใจในการพัฒนาการสุขาภิบาลอาหาร การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ทำการค้าบางจุดที่เป็นย่านธุรกิจสำคัญ ทำให้การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เกิดอุปสรรค

การนำแนวคิดการสร้างเครือข่ายในการทำงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนมาพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเน้นการรับฟังและให้บริการแก่ประชาชน โดยในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการสุขาภิบาลอาหารที่ดีนั้น ผู้จัดทำรายงานยึดแนวทางการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์กรุงเทพมหานครเมืองอาหารปลอดภัย เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุม ตรวจสอบ ฝ้าระวังและส่งเสริมสถานประกอบการอาหารให้ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนให้ได้บริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัย ตามวิสัยทัศน์ “กรุงเทพมหานคร จะเป็นเมืองอาหารปลอดภัย อาหารปลอดภัย ปลอดภัยสารพิษ บริโภคได้อย่างมั่นใจ” ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อ

๑) ประชาชนมีสุขภาพดี บริโภคอาหารปลอดภัย โดยมีมาตรการป้องกัน ฝ้าระวัง ด้วยวิธีการตรวจหาอาหารที่ปนเปื้อนเชื้อโรคและสารพิษ

๒) พัฒนาคุณภาพระบบงานสุขาภิบาลอาหารให้ได้มาตรฐานสากล

๓) พัฒนากฎหมาย ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครให้เหมาะสม และสร้างระบบบังคับใช้กฎหมายที่

เข้มแข็ง

๔) พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึก และความร่วมมือขององค์กรภาคเอกชน

ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป ในเรื่องความปลอดภัยของอาหาร

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์กรุงเทพมหานครเมืองอาหารปลอดภัย มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน เน้นการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการวางระบบการตรวจสอบ และเฝ้าระวังการปนเปื้อนของอาหาร

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างหลักประกันเพื่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเปิดระบบให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

การนำแนวคิดการสร้างเครือข่ายในการทำงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนมาร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถี ตามแนวทางของแผนยุทธศาสตร์กรุงเทพมหานครเมืองอาหารปลอดภัย จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ตอบสนอง และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการพัฒนากิจการสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวันอย่างยั่งยืนต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน

๓.๒ เพื่อสร้างเอกภาพในการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีของเขตปทุมวัน

๓.๓ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคอาหารริมบาทวิถีของเขตปทุมวัน

๔. เป้าหมาย

๔.๑ จัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในเขตปทุมวัน ครอบคลุมจุดทำการค้าจำนวน ๖๘ จุด (จุดผ่อนผัน ๑๘ จุด และนอกจุดผ่อนผัน ๕๐ จุด) ภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๘

๔.๒ ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ผ่านเกณฑ์การตรวจประเมินสุขลักษณะทางกายภาพ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘

๔.๓ ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวันทุกราย ได้รับการสุ่มตรวจหาการปนเปื้อนในตัวอย่างอาหารที่วางจำหน่าย และผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างอาหารผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

การจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน ผู้จัดทำได้นำความรู้ทางวิชาการและแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ มาใช้ในการดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม

- การจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์

ผู้จัดทำรายงานได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมเรื่องการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ มาใช้ในการวางแผนการดำเนินการเพื่อให้ได้ผลงานตามที่กำหนดไว้ในเป้าหมาย เริ่มด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เนื่องจากองค์กรต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และปัจจัยที่เป็นจุดเด่นหรือจุดด้อยต่อการดำเนินงาน กิจกรรมในการวางแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ ๑) การ

วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรเพื่อให้ทราบถึงโอกาสและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน ๒) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งขององค์กร ๓) การสรุป โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน ๔) การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ๕) การทบทวน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมาย

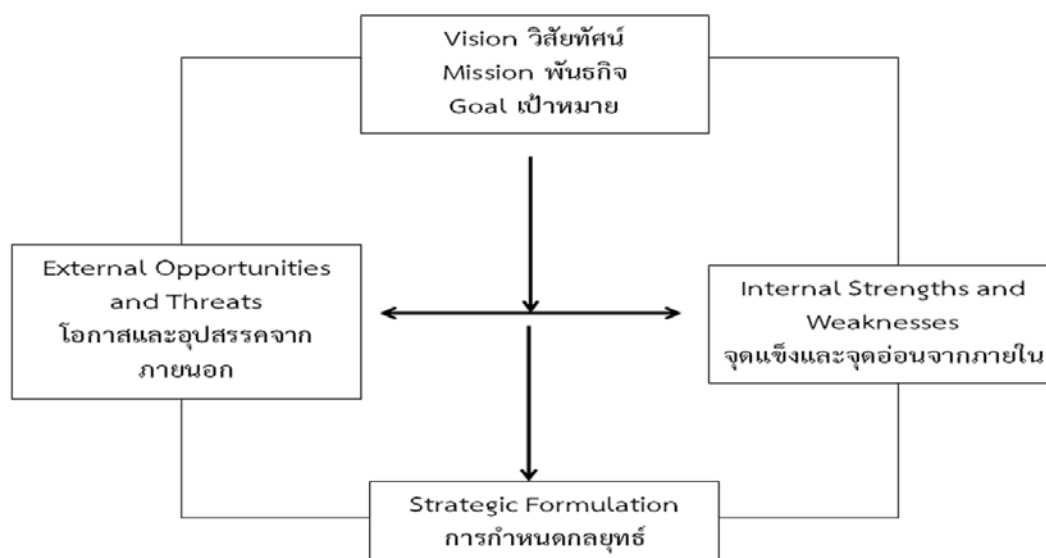
- การคิดอย่างเป็นระบบด้วยโมเดล AIDOSE และการสร้าง Mind Map

A = Awareness, I = Information, D = Definition, O = Option, S = Selection และ E = Execution เป็นกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ โดยการแก้ไขปัญหาใดๆ เริ่มที่การตระหนักถึงปัญหา การหาข้อมูล การกำหนดค่าจำกัดความ การพิจารณาทางเลือก การกำหนดเลือก และการปฏิบัติ ซึ่งผู้จัดทำข้อเสนอได้นำความรู้ดังกล่าวข้างต้น มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนางาน สุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน และได้นำความรู้เรื่องการสร้าง Mind Map มาใช้เพื่ออธิบายแทนภาพความคิด เกี่ยวกับการดำเนินงานสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน

๕.๒ แนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือทางการบริหารต่างๆ

- SWOT Analysis

ผู้จัดทำรายงานได้นำ SWOT Analysis มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของสำนักงานเขตปทุมวัน ในการดำเนินงานพัฒนาสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน โดยการวิเคราะห์ SWOT (S = Strengths W = Weaknesses O = Opportunities T = Threats) คือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร ทั้งภายนอก (จุดแข็ง จุดอ่อน) และภายใน (โอกาส อุปสรรคหรือข้อจำกัด) เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เมื่อผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ SWOT แล้ว จึงนำข้อสรุปสภาพแวดล้อมไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ขององค์กร ต่อไป ดังแผนภาพ

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (๒๕๔๐, อ้างอิงมาจาก Dess and Miller ๑๙๙๓ : ๑)
แผนภาพที่ ๑ การกำหนดกลยุทธ์

- แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม
การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นเรื่องที่ภาครัฐบริหารจัดการด้วยการยึดหลัก
ประชาธิปไตย ให้ความสนใจกับเรื่องต่างๆหลายเรื่อง เช่น ความสนใจของสาธารณชน กระบวนการ
บริหาร หรือการปกครอง และการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการมีการเรียนรู้
เสริมสร้างทักษะใหม่ในการพัฒนานโยบายและปฏิบัติตามนโยบาย มีการรับรู้และยอมรับของการเป็น
พลเมืองมากขึ้น โดยปกติข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มหรือขยาย
การให้บริการหรือติดต่อกับประชาชนมากขึ้น ผู้บริหารจะรู้สึกว่าตนได้ประโยชน์จากการรับฟังประชาชน
มากขึ้น และจากการบริการมากกว่าการกำกับดูแลเท่านั้น ประชาชนและข้าราชการจึงทำงานร่วมกัน
และระบอบปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกันด้วย^๑

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดมาจากความเชื่อที่ว่า
การพัฒนาที่ดีที่สุดและถาวรที่สุดนั้น ควรจะเกิดจากพลังและขีดความสามารถของประชาชนที่ผนึกกำลัง
ร่วมกันพัฒนา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง
จะทำให้สามารถพัฒนาได้ตรงกับความต้องการของประชาชน ประชาชนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ
การพัฒนา มีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลผลิตจากการพัฒนานั้นด้วย^๒

- แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

United Nation ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่างๆ ดังนี้

๑. ในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคม และการจัดสรร
ทรัพยากร

๒. ในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและโครงการ

เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย

๑. การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม โดยต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
๒. มีความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม
๓. ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม อาทิ มีความเข้าใจในเรื่อง
นั้นๆ นั้นแสดงว่าจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

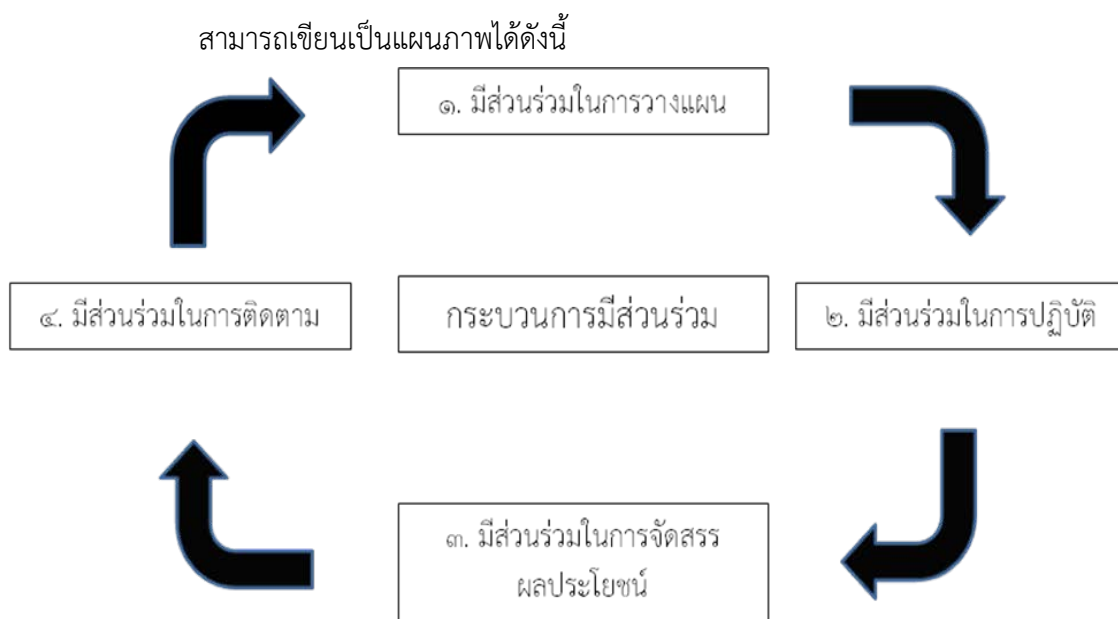
กระบวนการมีส่วนร่วม มี ๔ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ มีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการ
วางแผนและร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นที่ ๒ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ ๓ มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรร
ประโยชน์ หรือผลของกิจกรรมหรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ ๔ มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ที่มา : ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (๒๕๕๑)

แผนภาพที่ ๒ กระบวนการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

๑. คุณภาพการตัดสินใจดีขึ้น
๒. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง
๓. การสร้างฉันทามติ
๔. การนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น
๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด

- แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายการทำงานเป็นวิธีการทำงานที่ได้รับความนิยมทั้งในภาคธุรกิจ และในการทำงานเชิงพัฒนาสังคม ซึ่งในโลกธุรกิจนั้น แนวความคิดของระบบเครือข่ายได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยเริ่มจากธุรกิจของการจัดหางานทำและการสรรหาบุคคลที่เหมาะสม สำหรับในทางสังคมวิทยา เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Network) อย่างหนึ่ง ที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรมมองเห็นได้ มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็น เป็นรูปธรรมก็ได้ ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะเห็นเป็นรูปธรรมของเครือข่ายมี ๓ ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสารและเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กร ต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอกๆกัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่ม หรือองค์กรมากนัก^๓

องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย

๑. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)
๒. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)
๓. มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefits/Interests)
๔. การมีส่วนร่วม (Participation)
๕. การเสริมสร้างกันและกัน (Complementary Relationship)
๖. การพึ่งพิงกัน (Interdependence)
๗. มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งแลกเปลี่ยน (Interaction)^๕

กิจกรรมสำคัญที่สุดที่เครือข่ายทุกเครือข่ายทำร่วมกันคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็นการประสานพลัง เป็นการใช้ทรัพยากร ใช้พลังงาน อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการรณรงค์เรื่องต่างๆถ้าทำเป็นเครือข่ายจะได้ผลมากกว่า

เงื่อนไขสำคัญของเครือข่าย คือ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างสมาชิก อาจมีผู้ประสานซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสาน ซึ่งดำเนินกิจกรรมการประสานแต่ไม่ใช่เป็นผู้ดำเนินการแทนสมาชิกเครือข่ายในทุกเรื่อง

เครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกันในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แต่เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันก็สามารถเป็นเครือข่ายได้^๕

แนวทางในการสร้างเครือข่ายตามแนวคิดของ Starkey ควรดำเนินการดังนี้

๑. เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุมโดยมีหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วม หรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน มอบหน้าที่ในการบริหารจัดการการประชุมให้กับบรรดาผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันรับผิดชอบ การหาข้อตกลงร่วมในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมดังกล่าว

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน โดยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้ควรมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม และความต้องการของสมาชิก

๓. จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายที่พิจารณาตัวเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการ และส่งกำลังบำรุงให้กับสมาชิก ซึ่งต้องไม่ติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเอง และกลุ่มแกนต้องดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่าย เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ

๔. ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันที่เหนียวแน่น มีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือกกิจกรรมและวิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตย

๕. เครือข่ายต้องมีวิธีการจัดหาและจัดการทรัพยากร เพื่อความมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย และความสามารถในการพึ่งตนเอง ทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงคุณภาพของสมาชิก วิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ฯลฯ

๖. ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายและผู้นำเครือข่าย ได้รับการสนับสนุน และความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่าย อีกทั้งยังได้สามารถดำเนินงาน ได้กว้างขวาง อาจมีชื่อและสัญลักษณ์ของเครือข่ายเพื่อให้เป็นที่จดจำได้ง่าย และอาจส่งข่าวสารไปให้กับบุคคลเป้าหมายที่สามารถให้การรับรองเครือข่ายได้

๗. ควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่าย มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งมีได้ทั้งทางแนวราบ แนวตั้ง หรือในภูมิภาคต่างระดับกัน การเชื่อมเครือข่าย ทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานการประชุม

๘. ควรมีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้องของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ ทั้งนี้ควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิธีและเครื่องชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรมเครือข่าย และร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล

๙. ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กรแกนและผู้นำเครือข่าย สม่ำเสมอ

๑๐. ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดี การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม เอื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรมและความเข้มแข็งของสมาชิก โครงการหรือกิจกรรมมีลักษณะกระจายอำนาจไปให้กับมวลสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด^๖

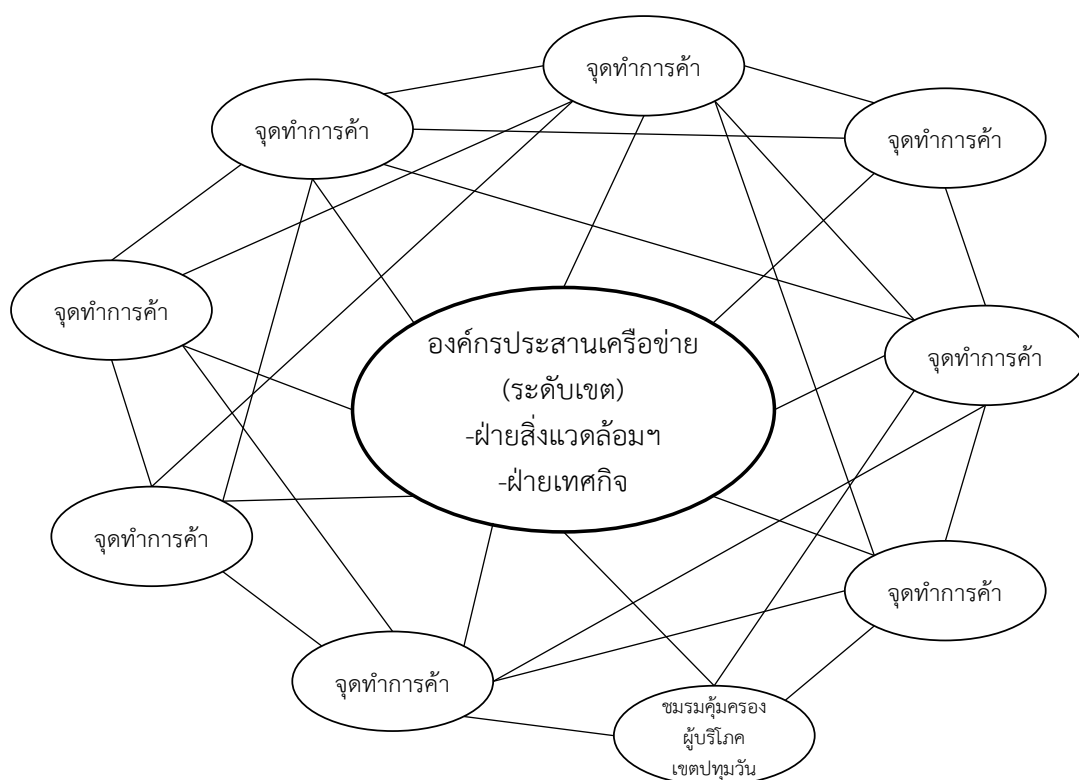
ประโยชน์ของเครือข่าย ได้แก่

๑. ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อ
๒. ช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้อน
๓. เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
๔. ให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองจากรัฐ
๕. ช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนและท่วมทับ
๖. ช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
๗. ทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนได้รับกำลังใจ การจูงใจ และการยอมรับ^๗

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ต่างๆข้างต้นนำไปสู่ข้อเสนอในการนำแนวทางการสร้างเครือข่ายมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน โดยรูปแบบเครือข่ายที่จะนำมาใช้ เป็นเครือข่ายแบบทีมส่งเสริม มีองค์กรประสานเครือข่าย (ระดับเขต) ประกอบด้วย ฝ่าย

สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และฝ่ายเทคนิค ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายร่วมกัน ช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในเครือข่ายแต่ละจุดทำการค้าทั้งในและนอกจุดผ่อนผันในพื้นที่เขตปทุมวัน และชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเขตปทุมวัน โดยองค์กรประสานเครือข่ายทำหน้าที่เป็นเสมือนพี่เลี้ยงให้คำแนะนำในการดำเนินการด้านการสุขภาพอาหาร การจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในการดำเนินงาน เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างหน่วยงาน เกิดเอกภาพในการทำงาน ร่วมกันระหว่างฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและฝ่ายเทคนิค เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ค้าในจุดผ่อนผันกับนอกจุดผ่อนผัน นอกจากนี้ยังสะท้อนความต้องการของผู้บริโภคผ่านทางชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเขตปทุมวัน ทำให้เห็นประเด็นปัญหาที่ชัดเจน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้ตรงประเด็น เป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพของรูปแบบเครือข่ายได้ดังนี้

และสามารถกำหนดรายละเอียดกิจกรรมการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนางานสุขภาพอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน ได้ดังนี้

๔.๑ จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ฝ่ายเทคนิค ผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารริมบาทวิถีทั้งในและนอกจุดผ่อนผัน และชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเขตปทุมวัน โดยกำหนดหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมหรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การ

บังคับใช้กฎหมายสาธารณสุขอย่างจริงจัง กับผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีทั้งในและนอกจุดผ่อนผัน โดยมอบหน้าที่ให้ทุกหน่วยงานนำเสนอข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของตนเอง เพื่อหาข้อตกลงร่วมของแต่ละจุดทำการค้า ในการดำเนินงานพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถี เช่น ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล นำเสนอข้อมูลในเรื่องหลักเกณฑ์การตรวจประเมินการสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถี การสุ่มตรวจสอบความปลอดภัยในตัวอย่างอาหารที่วางจำหน่าย ฝ่ายเทศกิจนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการจัดระเบียบการตั้งวางสินค้าในหรือทางสาธารณะ ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิคนำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแผงค้าและจุดทำการค้าของตนเอง ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเขตปทุมวันนำเสนอประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการของผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีที่ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในมุมมองของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายได้ทราบข้อมูลอันเป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายร่วมของแต่ละจุดทำการค้า การกำหนดแผนหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีของแต่ละจุดทำการค้า การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรมที่ตกลงทำร่วมกันในแต่ละจุดทำการค้า เป็นต้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของและความผูกพันที่เหนียวแน่นต่อเครือข่าย ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืน อนึ่ง สาระสำคัญในการประชุมร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย นอกจากจะมุ่งเน้นเป้าหมายในเรื่องการกำหนดเป้าประสงค์ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังควรเน้นให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

๔.๒ เมื่อได้ข้อตกลงและแนวทางการสร้างเครือข่ายที่ชัดเจนแล้ว นำไปสู่การเสนอเครือข่ายที่ได้รับการจัดตั้ง เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีของกรุงเทพมหานคร เพื่อสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่ายอื่น เป็นการเสริมให้เครือข่ายสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีของเขตปทุมวันมีความเข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถดำเนินงานได้กว้างขวางและอาจส่งข่าวสารให้กับบุคคลเป้าหมายที่สามารถให้การรองรับ หรือสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายได้ ทั้งนี้การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และบทบาทของกลุ่มผู้นำเครือข่ายต้องมีความชัดเจน และควรมีการทบทวนเป็นระยะๆ ทุกปี เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และความต้องการของสมาชิก และมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่าย เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ

๔.๓ สมาชิกเครือข่ายแต่ละจุดทำการค้า ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเขตปทุมวันและองค์กรประสานเครือข่าย (ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล และฝ่ายเทศกิจ) ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในจุดทำการค้าที่รับผิดชอบ โดยกำหนดกิจกรรมเพื่อการพัฒนา เช่น การพัฒนาสถานที่บริเวณจุดทำการค้า การปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของแผงค้า การพัฒนาสุขวิทยาส่วนบุคคลของผู้สัมผัสอาหาร การจัดอบรมผู้ค้าและผู้สัมผัสอาหาร เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสุขาภิบาลอาหาร ทั้งนี้ เครือข่ายควรมีวิธีการจัดหาและการจัดการทรัพยากรในการดำเนินการต่างๆ เพื่อความมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่ายเอง เช่น วิทยากรในการจัดอบรม ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล หรืออาจารย์ผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการสุขาภิบาลอาหาร สถานที่ในการจัดอบรม ใช้ห้องประชุมของสำนักงานเขตปทุมวัน หรือการอบรมแบบ on the job training ณ บริเวณจุดทำการค้า เป็นต้น

๔.๔ ติดตามผลและประเมินผลการพัฒนาการสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน อย่างต่อเนื่อง เช่น กำหนดตรวจประเมินสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในแต่ละจุดทำการค้าทุกเดือน เพื่อติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยดูความสอดคล้องของแผนการทำงานกับ วัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ – เดือนกันยายน ๒๕๕๘ โดยผู้จัดทำรายงานสามารถ กำหนดรายละเอียดของระยะเวลาการดำเนินการได้ดังตารางต่อไปนี้

ขั้นตอน/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ												
	ต.ค.-๕๗	พ.ย.-๕๗	ธ.ค.-๕๗	ม.ค.-๕๘	ก.พ.-๕๘	มี.ค.-๕๘	เม.ย.-๕๘	พ.ค.-๕๘	มิ.ย.-๕๘	ก.ค.-๕๘	ส.ค.-๕๘	ก.ย.-๕๘	
๑. จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งเครือข่ายพัฒนาการ สุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน และกำหนด ข้อตกลงร่วมกัน	←→												
๒. เสนอเครือข่ายที่ได้รับการจัดตั้ง เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายกับ เครือข่ายสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถีของกรุงเทพมหานคร	←→												
๓. กำหนดแผนดำเนินงานพัฒนาการสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถี ในพื้นที่เขตปทุมวัน โดยการระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย	←→												
๔. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
๕. สรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนด													←→

๘. แนวทางการติดตามและประเมินผล

- ๘.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)
- จำนวนจุดทำการค้าริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน ที่เข้าร่วมเครือข่ายเพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารริมบาทวิถี ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (เป้าหมาย ๖๘ จุด) (ผลผลิต)
 - ร้อยละของแผนงานหรือกิจกรรมที่แต่ละเครือข่ายจุดทำการค้ากำหนดและสามารถดำเนินการได้ตามแผนหรือกิจกรรม ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (เป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐)
 - ร้อยละของผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน ที่ผ่านเกณฑ์การตรวจประเมินสุขลักษณะทางกายภาพ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (เป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐) (ผลลัพธ์)
 - ร้อยละของผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวัน ที่ได้รับการสุ่มตรวจหาการปนเปื้อนในตัวอย่างอาหารที่วางจำหน่าย ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (เป้าหมายร้อยละ ๑๐๐)(ผลผลิต)
 - ร้อยละของตัวอย่างอาหารริมบาทวิถีที่ได้รับการสุ่มตรวจและมีผลการตรวจวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ (เป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐)(ผลลัพธ์)

๘.๒ วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและการประเมินผล(สำเร็จ)

ติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน และสรุปผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ ๒๕๕๘ โดยประเมินผลสำเร็จจากสถิติข้อมูลที่จัดเก็บโดยฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำนักงานเขตปทุมวัน การตรวจประเมินสุขลักษณะทางกายภาพและการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างอาหารริมบาทวิถีของเขตปทุมวัน ตามแบบรายงานของกองสุขภาพอาหาร สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

๙. ข้อเสนอแนะ

เชิงปฏิบัติการ

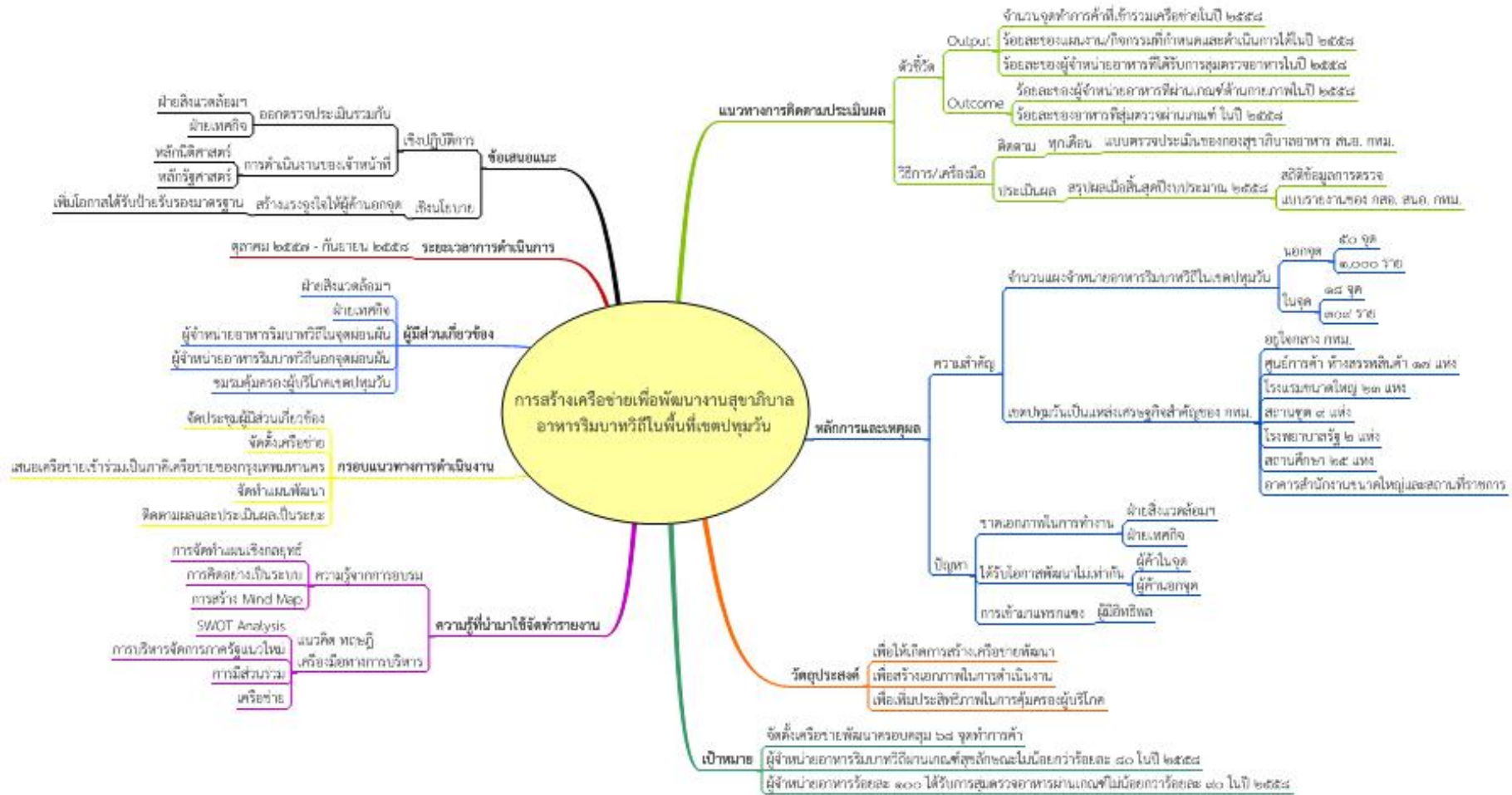
๑. การออกตรวจประเมินสุขภาพอาหารริมบาทวิถีโดยฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และการจัดระเบียบในการตั้งวางสินค้าในที่หรือทางสาธารณะโดยฝ่ายเทศกิจ ควรดำเนินการควบคู่กัน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร เป็นการสร้างพลังในการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานพัฒนาการสุขภาพอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขตปทุมวันต่อไป

๒. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ควรยึดหลักนิติศาสตร์เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สุขลักษณะ ทั้งนี้ควรใช้หลักดังกล่าวควบคู่ไปกับหลักรัฐศาสตร์ในกรณีที่ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิธีนอกจุดผ่อนผัน ไม่สามารถขอใบอนุญาตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะได้ตามกฎหมาย แต่ปฏิบัติถูกต้องตามเกณฑ์สุขลักษณะที่กำหนด เพื่อให้เกิดการยอมรับปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้อกำหนดในมาตรฐานเดียวกัน ทั้งผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีในจุดและนอกจุดผ่อนผัน

เชิงนโยบาย

กรุงเทพมหานครควรมีนโยบายเพิ่มโอกาสในการได้รับป้ายรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัย แก่ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิธีนอกจุดผ่อนผัน ที่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ด้านสุขลักษณะตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิธีนอกจุดผ่อนผัน ในการที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์มาตรฐานอาหารปลอดภัย และเป็นการเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีแก่กรุงเทพมหานครในเรื่องการเป็นเมืองอาหารปลอดภัย

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

๑. ถวิลวดี บุรีกุล. (๒๕๕๑). การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี. ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารภาครัฐ หน่วยที่ ๑๐ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
๒. เจษฎา นกน้อย และคณะ. (๒๕๕๐). ธรรมาภิบาลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการภาครัฐ. วารสารดำรงราชานุภาพ.
๓. Boissevain, Jeremy and J.Clyde Mitchell. (1973). Network Analysis Studies in Human Interaction. Natherlands: Mouton&Co.
๔. เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๓). กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเคซีเอสมีเดีย จำกัด.
๕. พิทยา ว่องกุล. (๒๕๔๒). สร้างสังคมใหม่:ชุมชนอธิปไตย-ธรรมาธิปไตย. กรุงเทพฯ.
๖. Starkey, Paul. (1997). Networking for Development(The International Forum for Rural Transport and Development).
๗. United Nation, (1975). Popular Participation in Decision Making for Development. New York: United Nation Publication.